

Deizme Cevap Olarak

Şehit ve Şahit Farkı

Bu iki kelimenin kök kelimesi olan şehadet, görerek ve yanılma payı olmayacak şekilde bir gerçekliğin ve gerçek olan bir olay veya nesnenin yaşanılması ve gözlemlenmesi demektir. Bu gözlemi yapan kişiye şahit denilir. Öyle ki bir olayın, bir nesnenin gerçekliğine ilmen yani veri ve delillerle vâkıf olan âlime de, şahit denilir. O olayı ve o nesneyi gözle görmemiş dahi olsa..

Eğer o âlim bizzat yaşayarak ve gözlemleyerek bir işe ve varlığa şahit ise ona şehit denilir. Demek şahit gözlemci manasında iken, şehit hem gözlemci hem gözlemlediği şeyi bizzat yaşayan demektir. Çifte şahit manasına gelir. Gramerde buna mübalağa kipi denilir. Evet, bir insan bir dava uğruna kendini feda ediyorsa o insan, o davanın gerçekliğini gözlemliyor ve o gerçekliği bizzat kendisi yaşıyor demektir. Onun için dinde, şehitler ölüm sonrası hayatın ve inandıkları dinin gerçekliğine birer delil sayılırlar. Ve bu mana ile Kur’anda şehitler peygamberlerle beraber zikredilmişler. Bediüzzaman Risalelerinde, peygamberlerin ve evliyanın gaybi ve metafizik olan gözlemlerine *şuhud*, ehl-i ilmin bu âlem-i şehadetteki ilmî gözlemlerine ise *şehadet* diyor. Kendi Risalelerinin önce şehadet sonra şuhud olduğunu söylüyor.

Kur’anda **şahit** kelimesi için şu iki ayet çok önemli iki veridir:

Şu inanmayanlara deki: Hiç düşündünüz mü? Ya bu Kur’an Allah’ın katından ise ve siz onu yalanlıyorsunuz?! Beni İsrailden (dindar medeni milletten) bir şahit (âlim) onun benzerini gördüğü ve ona inandığı halde, siz kibrinizden dolayı inanmıyorsunuz?! (Ahkaf, 10)

Kadının (maddi yapıların) ehlinden bir şahit (gözlemci âlim), eğer Yusuf’un gömleği arkadan parçalanmış ise kadın yalan söylüyor; Yusuf ise doğru söylüyor. (Yusuf, 27)

Bütün peygamberler için Kur’anda hem **şahit** hem de **şehit** kelimeleri kullanılmıştır. Peygamberler, bizzat yaşayarak örnek olmaları gereken işlerde **şehittirler**. Fakat henüz yaşamaları gerekmeyen ahiret hayatını ve kâfirlerin başına gelecek azabın gerçekliğini ilmî delillerle ve şuhut ile bildirmeleri açısından onlara *şahit* deniliyor.

Bütün yer ve göklerin askerleri Allah’ındır. O isterse size azap indirir. O azizdir (sonsuz güç sahibidir.) Fakat hikmeti gereği azabı tehir ediyor. Ey Peygamber, biz seni şahit (yani) müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. (Fetih, 7-8)

Ahirette, müminler Rableriyle buluşunca birbirilerine selam ve esenlik dilerler. Rableri onlar için çok yüce bir ücret hazırlamıştır. Ey Peygamber, biz seni şahit yani müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. (Ahzab, 45)

Peygamberin şehitliği için ise şu iki misal çok önemlidir:

Ey Sahabe Cemaati, sizi orta bir ümmet yaptık. Ki siz diğer insanlar için şehitler (yaşayan numuneler) olasınız. Peygamber de sizin için şehit (yaşayan numune) olsun. (Bakara, 143)

İbrahim'in dinî pratikleri olan İslam ibadetleri konusunda Peygamber size şehit (yaşayan örnek) olsun, siz de diğer insanlara şehitler (yaşayan örnekler) olasınız. (Hacc, 78)

Herkesin şahit olarak çevirdiği ticaret ve hukuktaki şahitlik için dahi, Kur'an şahit kelimesini kullanmıyor. Bu mevzuların geçtiği üç-dört yerde özellikli bir şekilde *şehit* kelimesini kullanıyor. Çünkü İslamda şahitlik bir nevi kefalet ve sorumluluk taşır. Ve sırf kadınlar bu sorumluluk ve kefalette ezilmesinler, diye onların bu şehitlik (şahitlik) yükünü yarıya indiriyor. Yoksa bu, onların kişiliğini yarım sayma manasına asla gelmiyor. Nitekim eğer sorumluluk ve kefalet manasını taşııyorsa yani normal bir alışveriş şahitliği ise, Kur'an *Kâtibin ve şahidin zarar görmemesi gerekir*, diyor. (Bakara, 282)

Kur'an istisnasız onsekiz yerde Allah için *şehit* kelimesini kullanmış. Çünkü Kur'anın tarif ettiği Allah, ötelere bir Teo değil; her şeyde, her olayda, kudretiyle, ilmiyle ve iradesiyle gerçekleri yaşayarak görüyor ve bize gösteriyor. Bu 18 yerde bu kelime şahit olarak çevrilirse (ki bütün meallerde öyle çevrilmiş) ne kadar büyük manaların kaybolduğunu siz düşünün.. Sadece iki yerde o da çoğul kipi ile *Ben de siz insanlarla beraber bu işe şahitlerdenim*, diyor. (21/76 ve 3/81) Bu ise, şu demektir: Ben bütün her şeyde kudretimi, ilmimi, irademi yaşıyorum. Fakat imtihana tabi olan insan ve cinlerin özgürce yaptıkları tercihlerini onlara bırakıyorum. Ben bu iradî işlerde sadece şahidim; sorumluluk ve yaşamak hakkını onlara bırakıyorum. Nitekim Kur'anda şöyle buyurmuştur.

“Her şey bana bağlıdır, bana ibadet ediyor. Yalnızca insanlar ve cinler serbesttirler. Fakat ben, onların da istekleriyle bana bağlı olarak serbestiyetlerini kullansınlar, diye onları yarattım. Çünkü eğer bana bağlanmazlarsa yok olurlar.” (Zariyat, 56)

Evet, sonsuz olan Allah bu şekilde nisbî de olsa, farklı benleri yaratıyor. Ve bu sayede ayrıca sonsuz, hakkaniyetli manalar üretiyor.

Şehit sıfatında görüldüğü gibi; kudret, ilim ve irade sıfatlarında da durum aynıdır. Kur'an tekrarlar *Allah her şeye kadirdir, her şeyin ilmi, bilinci ve ruhudur. O daima iradesiyle faaliyette-dir* diyor. Eğer iş henüz yaşanılıp yapılmamışsa *Allah bu işe kâdirdir*. Mesela *Allah ölüleri diriltmeye kâdirdir*. Yani böyle bir iş Onun kudretini aşmaz diye *kadîr* değil de *kâdir* ismi Kur'anda yedi defa kullanılmıştır.

Kur'anda onüç sefer *Allah, âlim-ül gayb ve şehadettir*, deniliyor. Bunu nasıl anlayacağız diye sorulursa; şu iki bilgi ile sorunun cevabı anlaşılabilir:

*Allah'ın ilmi soyut bir yazılım ve mukadderat tarzında tecelli ediyor. Onun ilmi biz aciz insanlar gibi uzaktan projektör şeklinde değildir. Gerçek varlık ilim ve yazılımdır. Bunlar da varlığın özü ve yaşanılan hali olduğundan ilim konusunda ism-i fâil kullanılmıştır; *âlim* yerine *âlim* denilmiştir.

* Bizim *âlim* olarak okuduğumuz kelimeler Resm-i Osmanî olan orijinal hatta *ilim* olarak yazılmıştır. Bu takdirde ayetlere *Allah gayb ve şehadet âleminin ilmidir*, diye meal vermek gerekir. Evet, dağılmaya ve heyûla olmaya müsait olan güç ve enerjiye form veren, nesne ve

eşyayı var kılan, varlığı somut olarak gösteren temel özellik ilim ve yazılımdır. Ki eskiler buna faal akıl demişlerdir.

Enerji, yazılım ve evrimin, başka bir tabir ile kudret, ilim ve iradenin izahı şöyledir: Newton'dan beri madde ve kütlenin çekim gücü keşfedilmişti. Bu güç ve enerjinin maddeden kaynaklandığı biliniyordu. Sonra Einstein geldi, bu enerji maddeden değil de bizzat uzay denilen gerçekliğin kendisidir, diye söyledi. Yani madde ve kütle uzayı eğdiği için biz bu eğimi kütlenin çekimi olarak algılıyoruz.

Einstein'dan sonra negatif, pozitif güçler, elektromanyetik alan gücü ve benzeri birçok enerji türü tespit edildi. Ayrıca bu enerji türlerinde sonsuz bir bilincin faaliyeti gözlemlendi. Bu sefer sicim teorisi, yani bu enerjiler yerine göre sızıntı şeklinde paralel başka evrenden geldiği iddia edildi.

Aslında gerçek manası ile Varlık Birdir; sonsuz ve soyuttur. İlmi ile yazılımlar takdir eder. Bu yazılımlar gerçeğine göre sonsuz kudretinin yansıması olan enerjiye formlar verir; sonsuz ve bilinçli bir sanatla manalar yükleyerek kendini görür ve gösterir. Daha sonra başka bir döngüde, daha evvel kullandığı bu somut enerjiyi asla israf etmeden geri dönüşüme veriyor. Fakat materyalistler ilmi, bilinci ve iradeyi kabul etmediklerinden işi şaşkın bir şekilde sırf enerjiye ve maddeye veriyorlar. Manevî ve soyut boyutları görüp Allah'a inanacaklarına maddî, paralel evrenler gibi hayalî şeylere inanıyorlar. Evet, birçok evren var; fakat bunlar iç içedirler; paralel değil..

Evet, Kur'an kudret kavramıyla bu tükenmez ve çok çeşitli enerjiye öncelikle dikkatleri çekiyor; ilim gerçeğiyle de sonsuz bilinçli ve harika sanatlı varlıkları gözlemleri gösteriyor. Daha sonra mutlak ve sonsuz yetkinliğinin ifadesi olan iradeyi bildiriyor. Bütün varlığı bütün çeşitleriyle geçmiş ve geleceğiyle görmeyenler, Allah'ı varlığını, soyutu ve manayı inkâr etmemeli, diyor. Bu bölümü fazla uzatmadan Kur'anın şahadet, ilim, bilinç, denge ve düzen hakkındaki iki ayetinin manasını sunup güzel bir son ile bitirelim:

“Allah sonsuz, soyut varlık olmakla ve dengeyi ayakta tutmakla kendisinden başka tapılmaya layık hiçbir şeyin olmadığına şehitlik ediyor. Melekler de bilinçli, dengeli yazılım dosyalar ve varlıklar olarak yine şehitlik ediyorlar; âlimler de ilimleriyle bu varlığa ve dengeye şehitlik edip bildiriyorlar ki; varlık birdir ve sonsuzdur; sonsuz, izzet ve yetkinlik sahibidir. Fakat hikmeti gereği, bazen sınırlı ve somut şeyler yaratır.

Bu üç farklı şehitler, Allah katında (gayb âleminde) din ve düzenin sadece denge demek olan İslam dini olduğunu ilan ediyorlar. Aslında kendilerine kitap, bilgi ve yasa verilen herkes bu konuda müttefiktir. Fakat kıskançlıklarından dolayı farklı fraksiyonlara bölünmüşler...” (Al-i İmran, 18-19)

Hulasa: Varlığın her çeşidine malik olan Allah her yerde, her şeyde kendi özgün ve kutsal sonsuz değerlerini yaşıyor. O, insanların çoğunun sandığı gibi varlıktan ve varoluştan ayrı ve uzaklarda bir gözlemci değildir. O'nun mükemmel sisteminde yokluk yoktur.

İki sene önce varlığın kudret, ilim ve irade denilen üç sacayağını ve varlığın özü olan ruhu ve bunların yanında sadece zihinsel bir kavram olan yokluğu şöyle özetlemiştim:¹

1) *Enerji + Yazılım + İrade (gelişme isteği)*

Evet, bütün varlık sahasını kaplayan, binbir rengi ve sayısız şekilleri olan, dinî terminolojide *sonsuz ilahî kudret* diye tanımlanan; ilim ve iradeyi (yazılım ve gelişme iradesini) içeren, gözle görülecek kadar net olan bir enerji (kudret) kesin olarak vardır. Bu enerji ve evrimleşmiş hali olan maddenin sayısız versiyonları daha önce sınırlı olarak var kabul edilirdi. Fakat sonra anlaşıldı ki; kara madde ve kara enerji gibi görünmeyen binlerce çeşidi daha vardır.

Demek insan, eğer kuantum fiziğinin özelliklerini ve uzayın yapısını ve soyut değerleri tam bilse, birçok konuyu net bir şekilde anlar, kendini laedrilikten ve laedriliğin çağdaş ifadesi olan nihilizmden kurtarır.

İrfan ehli, tevhid gereği ve gözlem sonucu olarak demişler ki; kudret (enerji) ilim ve iradeyi de tazammun eder. Yani sonsuz bir enerji var; sonsuz bir ilim ve yazılım ona biçim veriyor. Sonsuza doğru gelişme iradesini gösteriyor. Maalesef başta Kilise olmak üzere dinî kurumlar, bu temel nitelikleri birbirinden ayrı, kopuk ve sınırlı olarak anlattıklarından son 200 yıldır dinsizlik ve materyalizm, bilim ehli için tek çıkar yol oldu. Ve her taraftan yapılan iletişim bombardımanı sonucu ortalığı öyle bir bilgi kirliliği kapladı ki; insanlar kimin haklı, kimin haksız olduğunu kestiremiyorlar.

2) *'Adem (yokluk)*

Evet, ne fizikte ne dinde ne de işin mahiyet ve gerçeğinde yokluk diye bir şey yoktur. *Her şey zıddıyla bilinir* ilkesi gereği; yokluk, sadece insanın varlığı bilmesi için zihninde ön kabul olarak oluşturduğu bir kavramdır. Çünkü varlık başta soyut ve somut olmak üzere binlerce çeşidi ile uzayın, zamanın, geçmiş ve geleceğin ve diğer bütün boyutların sahalarını kaplamıştır. Evet, gerçek manası ile varlık (ki Allah'ın zatî ismidir) sonsuzdur; görünen durum ise sadece o varlığın yansımalarının ve yoğunluklarının farklılığıdır. Mantıkçıların deyimiyle varlık eşyanın zatî (öznel, esas) özelliğidir. Bir şey eğer zatî ise zıddı, onun içine giremez.

Mesela; nisbî bir örnek olarak; insan insaniyet olarak ya vardır veya yoktur. Yarım veya çeyrek insan olamaz. Ayrıca varlığın somut ve şekil alan kısmına halk ve mahlûk denilir.² Varlığın soyut ve manevi olanına da *ilim, mukadderat (plan) yazılım, ruh ve sanat* denilir.

Buda'nın *nirvana* dediği hiçlik sahası, bizim kavram olarak mutlak yokluk dediğimiz bir şey değildir. Tam tersi varlığın maddi ve katı kalıplarından kurtulup ilim ve ruhun sonsuz soyut sahalarına çıkmaktır. Hint-Avrupa dillerinde nirvana kelimesi etimolojik olarak *erillik, aktiflik ve egemenlik âlemi*, demektir.

¹ Aslında ve gerçekte yokluk yoktur. Bizim duygu yanılgısı sonucu olarak yokluk dediğimiz şey, soyut varlığın ta kendisidir. Ki fizik ilmi de mutlak yokluğun olmadığını her yerde kendine özgü bir enerji ve maddenin varlığını bugün ilmen gözlemleyebiliyor.

² Elit kesim kendilerini halktan saymazlar. Çünkü halkın şekli ve hayat biçimi bellidir. Onları ise, soyut ve sonsuzdur; adeta her türlü biçime girebilen bir şeydir. Yani kendilerini böyle kabul ederler.

Madde ve ruh hakkında birçok makalemizde gösterdik ki; madde sınırlı, somut, feminen, kırılğan bir kaburgadır. Ruh; egemen, aktif ve bilgili bir âdemdir. Her kadın ruhu ve kişiliği ile âdem olduğu gibi her erkek de bedeni ve maddesi itibarı ile kırılğan bir kaburgadır.. Demek insan bu fani kaburgaya kanıp ebedî ve ruhanî varlığını, insanlığını ve âdemiyyetini kaybetmemelidir.

Kur'ân her sahada mucize olduğu gibi; varlığın tarifinde de mucizedir. İşte Kur'âna göre varlık bir tanedir; gerçekliktir. Ona *Hakk* denilir. Ve Kur'ânda *yokluk* kelimesi geçmediği gibi, *varlıklar*, *haklar*, *icad* ve *mevcudat* (vücut verilmiş şeyler) gibi deyimler de geçmiyor. Bunlar sadece Ortaçağ Kelam ilminin literatürüdürler. Mevcudat dediğimiz şeyler Kur'ânda *Allah'ın şüunatı* olarak ifade ediliyor.³ Aynı birer varlık olarak onlara bakılmıyor.

3) Ruh

Ruh; rüzgâr, nefes, koku, rahatlık manalarına gelen RWH kök maddesinden türemiş bir kelimedir. Batı dillerinde soul (temel varlık), psişe (hareketli varlık) anima (canlı varlık) şeklinde ifade edilmiştir.. Ruh kelimesi, Kur'ânda *vahiy* (*gizli ve süratli bilgi*), *emir* (*komut*) ve *nefis* manalarında da kullanılmıştır. Ruh özü itibarı ile eril bir değer olduğu halde zarafetinden dolayı bazen dişil kelime olarak kullanılmıştır. Batı dillerinde anima olarak ifade edildiği gibi.. Ontolojik olarak ruh, maddi varlıklara şekil ve hareketlilik veren yazılım ve form demektir. Bu soyut form ve yazılım yüksek seviyedeki canlılarda o kadar çok yoğunlaşır ki; ışık türleri olarak somut bir varlığa dönüşür.

Yani ışık ve enerji türleri, ruhun somut bir yansımasını gösterse de; ruhun aslı, yazılım ve ilim olduğu için soyuttur. Allah'ın bir emri ve devam ettirdiği kanunudur. Ruhun varlığı soyut ve kanuni olduğundan İbn Arabî gibi zatlar, ruh mahlûk değildir; yani şekil almamıştır, demişler. Diğer Ehl-i Sünnet âlimleri ise, *Ruh mahiyet olarak soyut da olsa, mademki sınırlıdır ve astral bir beden giyiyor; demek vücûb makamında değildir; dolayısıyla mahlûktur*, diye şirk kapısını kapamışlardır.

Fakat maalesef tartışma burada kalmadı. Dindarlar, Allah'ın varlığını ve ruhu yanlış olarak somut birer nesne olarak algıladıklarından, somuttan ve maddeden başka değer tanımayan materyalistler, dindarların bu yanlışını kullanarak kuru, kıt ve maddî bir epistemolojiyi ilim dünyasına egemen kıldılar. İnsanlığı sosyal, edebî ve dinî alanda birçok krizlere sürüklediler.

Bu çarpık ve yanlış yapılanma ve çatışma yetmezmiş gibi mistikler ve Spiritüalistler insanın psişesi içinde cereyan eden ve genellikle sübjektif kalan, empirik (tecrübî) olarak ispat edilemeyen bazı verileri, etkin ve müstakil birer realite olarak insanlığa dayatıyorlar. Onun için ekranlarda her seferinde materyalistler kazandı gibi izlenimler ediniliyor. Çünkü ilme dayanmayan bu gibi dindarların ve Spiritüalistlerin söylemi ilmî değildir. Ayrıca söylemlerinde dayatma üslubunu kullanıyorlar.

Bu gibi kafa karıştırıcı durumların çaresi ancak şu gibi temel ilmî kurallar olabilir:

**Saf soyut olmadığı gibi ruhsuz, manasız, yazılımsız hiçbir somut da var olamaz. Mantık ilminde, soyut mahiyet, somut hüviyet ile birleşince ona hakikat denilir.*

³ Rahman, 29

**Mistik, sübjektif bilgiler hiçbir zaman dinî bilgi sayılmazlar. Çünkü bu alanda ilmî ölçüler ve dil kuralları tam işlemiyor. Ve çünkü vahiy ile gelen semavî dinlerde soyut-somut, gizli-açık, maddi-manevi farkı yoktur.*

**İnsan bütün varlığın ve evrenin kapsamlı bir çekirdeği olduğundan; iç derin bilinçleri açılmış bazı seçkin insanlar, bilinç dehlizlerinde gördükleri gerçekleri evrensel ve kâinat çapında realiteler sanıyorlar. Hâlbuki o hakikatler sadece küçük birer numunedirler.*

Evet, bu değerli zatların bu tarz müşahedeleri, hayalden ve bilinç dehlizlerinde gördükleri kişisel ve lokal bazı sezilerden ve duru görülerden başka bir şey değildir. Bu mistik işler ve görüntüler, materyalizmi kıracağına -maalesef- ilmî yetersizlikten materyalizmin güçlenmesine sebep oluyor. Bu gizli yanılgının farkına varan, soyut ile somutu, zahir ile batını bir gören Mevlana Celaleddin-i Rumî bu sorunu şöyle tarif ediyor:

O hayaller ki evliyalara tuzak olmuştur. Onlar, Allah'ın güzel bir bostanı olan evrendeki ay yüzlü hakikatlerin yansımasından başka bir şey değildir.

Demek epistemolojik olarak vahiyden ve tecrübî ilimlerden başka şeyleri, bilgi ve inanç olarak kabul edenler, dinsizlere mağlup olmaya mahkûmdur. Evet, gerçek çare; birlik ve bütünlük taşıyan din ve bilimlerdedir. Demek soyutu somutu, dili dini, geçmiş ve geleceği, ruh ve bedeni bir görmeliyiz ki; gerçeklik zirvesinde olan varlık hurisinin sonsuz ve ölümsüz güzelliğini görebilelim; aşk ve iman ile ona yönelelim; tek kanatlılığın getirdiği yıkılışlardan kurtulalım.

Bahaeddin Sağlam

Web sitemizi ziyaret etmek için tıklayınız: www.bahaeddinsaglam.com